

中国寄蝇科的記述

III. 为害我国东北地区柞蚕的寄蝇——飾腹寄蝇屬 *Crossocosmia* 中的一新种

趙 建 銘

(中国科学院动物研究所)

飾腹寄蝇屬 *Crossocosmia* Mik. 1890 是寄蝇科中一个較小的属; 同属异名有: *Blépharipoda* Rond. 1856, *Verreauxia* R.-D. 1863, *Ugimyia* Rond. 1870, *Ugimyia* Cornalia 1870, *Ctenocnemis* Kow. 1873, *Atactosturmia* T. T. 1915, *Eoparachaeta* T. T. 1927, *Sumatrosturmia* T. T. 1927, *Indosturmia* T. T. 1932。这个属中所包括的种类是微卵型寄蝇, 經濟意义較大, 其中有的种类是許多重要鳞翅目害虫的天敌, 对它們的发生起着抑制作用; 但另外有的种类可以同时又是重要益虫的天敌, 給人类生产带来重大損失, 例如: 家蚕飾腹寄蝇 *Cr. zebina* Walk. 在我国和日本大量寄生家蚕, 本文中所記述的柞蚕飾腹寄蝇 *Cr. tibialis*, 新种在我国东北地区严重为害柞蚕, 都給蚕絲生产造成很大損失。在本属中共包括3个亚属, 即 *Atactosturmia* T. T., *Crossocosmia* s. str. *Hertingia* Mesnil。本新种包括在 *Hertingia* 亚属中, 这个亚属目前已知有3种, 即 *scutellata* R.-D. 1830, *schineri* Mesnil 1939 (亚属模式种), *pauciseta* Mesnil 1957。本文又增加一新种, 即 *Cr. tibialis*, 新种, 这4个种可根据下列检索表鉴别。

种 检 索 表

- 1 (2) 間額远远寬于側額, ♂腹部第4背片下側方无密毛小区。美国种类……subgen. *Atactosturmia* T. T.
- 2 (1) 間額与側額大致等寬, ♂腹部第4背片下側方具密毛小区。
- 3 (4) 小盾側鬃2或3根; 腹側板鬃变化在2—4根之間……subgen. *Crossocosmia* s. str.
- 4 (3) 小盾側鬃1根; 腹側板鬃3根……subgen. *Hertingia* Mesnil
- 5 (6) 側顏窄于第3节触角, 第3节触角相当于第2节长的1.6倍……*Cr. pauciseta* Mesnil (日本)
- 6 (5) 側顏較第3节触角寬1/2, 第3节触角相当于第2节长的2倍。
- 7 (8) 腹部黑色, 兩側的棕黄色斑不明显; 第2背片具2根发达的中緣鬃; ♂单眼鬃粗大……*Cr. scutellata* R.-D. (欧洲, 美国)
- 8 (7) 腹部第2背片不具中緣鬃; ♂腹部兩側的棕黄色斑发达, 单眼鬃細小, 毛状。
- 9 (10) ♂: 額鬃一般下降至側顏达第2节触角末端的水平; 腹部的毛較細长, 第3背片不具中緣鬃, 第5背片后端鈍, 背面观呈梯形。♀: 后足胫节的背前鬃与♂者相似, 长短一致, 排列紧密, 如梳状; 第7腹片后緣中央显著向后延伸, 呈三角形……*Cr. schineri* Mesnil (我国东北, 浙江, 湖南; 欧洲, 英国除外)
- 10 (9) ♂: 額鬃一般下降至側顏达触角着生处之水平或更低些; 腹部的毛較短粗, 第3背片一般具1对短小的中緣鬃, 第5背片后端尖, 背面观呈三角形。♀: 后足胫节的背前鬃与♂者有显著区别, 长短不一致, 排列較疏松; 第7腹片如錘形或舌形, 其后緣呈弧形向后拱出……*Cr. tibialis*, 新种(我国东北, 旅大除外)

柞蚕飾腹寄蝇 *Crossocosmia* (*Hertingia*) *tibialis*, 新种

♂ 头部复金黄或灰黄色具絲光的粉被; 額寬相当于复眼寬的 $3/5$, 側顏較第 3 节触角寬 $1/2$, 間額与側額大致等寬; 触角第 1—2 节棕黃, 第 3 节黑色, 第 3 节較第 2 节长 1 倍; 下顎鬚黃色, 基部黑褐, 左右略扁, 呈新月形向背面弯曲; 額鬚 15 根左右, 其中前方 5—7 根下降至側顏, 最下面 1 根达触角芒着生处之水平; 单眼鬚短而細, 毛状; 眼后鬚中等长度, 相当粗壮, 长短相間排列。胸部黑色, 被浓密而細小的黑毛, 复灰色或黃灰色粉被, 背面具 5 条狹窄黑色縱带; 鬚的排列为: 中鬚 3+3, 背中鬚 3+4, 翅內鬚 1+3, 翅前鬚 1, 翅上鬚 2, 背側板鬚 3 (其中有 1 根較小), 縫前鬚 1, 肩鬚 4, 肩后鬚 3, 腹側板鬚 2+1; 小盾板棕黃色, 基部黑褐, 被黑毛, 具 4 对緣鬚和 1 对心鬚, 其中小盾側鬚为单一的; 翅較窄而长, 端部灰色, 半透明, 翅基和前緣黃褐, 翅肩鳞和前緣脉基鳞黑色, 中室开口于翅尖的前方; 第 4+5 径脉基部具 1—3 根小鬚。腹部背腹略扁, 背面观呈三角形, 背面黑色, 第 2—4 背片兩側及腹面棕黃色; 粉被灰色或黃灰色, 在第 2—3 背片上較稀薄, 在第 4—5 两背片上較浓厚, 在第 4 背片上形成一倒三角形粉斑; 第 2 背片无中緣鬚, 第 3 背片具一对中緣鬚, 但在个别个体上有时消失, 第 4 背片具 1 行緣鬚, 第 5 背片有 1 行緣鬚和 2—3 行心鬚; 腹部被黑毛, 在第 2—4 背片上者較短粗, 倒伏排列, 在第 5 背片上者細长, 直立排列。

♀ 体型較粗, 体色黑灰, 腹部兩側的棕黃色斑不显著, 全身复浓厚的灰色粉被, 唯腹部第 3—5 背片沿后緣 $1/3$ 部分粉被消失, 各形成一黑色橫带; 額寬相当于复眼寬的 $9/10$, 下顎鬚呈棍棒形; 后足脛节的背前鬚长短不一 (如图 1 左); 第 6 腹片約为第 5 腹片的 $3/5$, 相当于第 7 腹片的 $3/4$, 第 7 腹片如錘状, 后緣呈弧形向后突出 (图 2)。

体长(♂, ♀) 7—12 毫米。寄主为柞蚕 *Antheraea pernyi* Guér.、天幕毛虫 *Malacosoma neustria* L. 和舞毒蛾 *Ocneria dispar* L.。

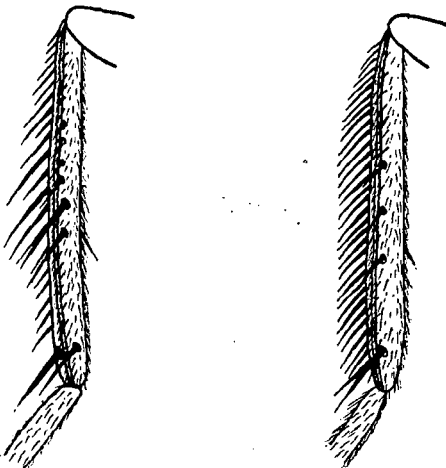

图 1 *Crossocosmia tibialis*, sp. n. 后足脛节
左, ♀ 右, ♂

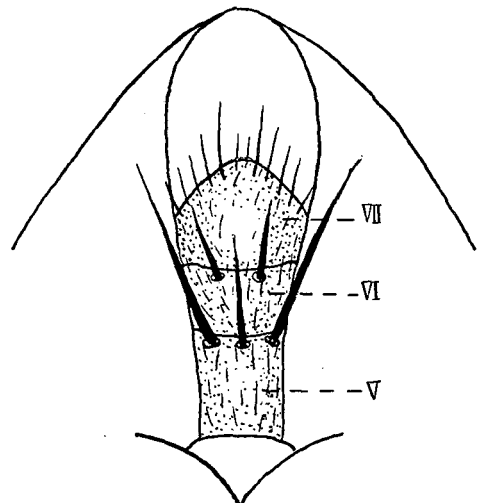

图 2 *Crossocosmia tibialis*, sp. n. ♀ 腹部末端
腹面观 V—VII, 第 5—7 腹片。

本新种与 *Cr. schineri* Mesnil 极相似, 甚至二者的雄性个体之間在外部形态上的差别很不严格, 例如: *Cr. tibialis*, 新种(♂)腹部第 3 背片上一般具 1 对中緣鬃; 眼后鬃相当茁壮; 額鬃下降至側顏一般达触角芒着生处之水平或者更低些; 第 5 背片具数根显著与毛有区别的細长心鬃等, 虽然根据这些特征可与 *Cr. schineri* 相区别, 但在个别个体上, 这些特征有时仍有出入。不过二者的雌性个体之間差别則极显著, 主要表现在 *Cr. tibialis*, 新种(♀)具有以下較稳定的特征: (1) 后足脛节的背前鬃长短不一, 排列較疏松; (2) 第 7 腹片如鏟状, 其后緣呈弧形向后突出; (3) 第 3 背片上的中緣鬃发达, 第 5 背片上有数根粗大的心鬃, 不規則地排成 2—3 行, 占背片端部的 2/3。尤其重要的是在此两种之間存在着完全不同的生物学特性(詳情将在另文中討論), 主要表现在: *Cr. tibialis*, 新种为柞蚕的主要天敌, 它的成熟卵为灰色; 而 *Cr. schineri* 对柞蚕尚未适应, 其蝇蛆仅在第 1 龄期时能寄生一个短時間, 以后便不能繼續发育而死亡, 它的成熟卵为黑色。

正模♂ 辽宁(鳳凰城, 四台子), 1962. VI. 2。配模♀ 产地同正模, 1962. VI. 13。
副模 76♂♂, 203♀♀ 黑龙江、吉林、辽宁, 1954—1962, IV—VII。

全部模式标本均保存于中国科学院动物研究所。

МАТЕРИАЛЫ ПО ФАУНЕ ТАХИН LARVAEVOIRIDAE КИТАЯ

III. ЗАПISKA НОВОГО ВИДА, ПАРАЗИТИРУЮЩЕГО НА ДУБОВОМ (КИТАЙСКОМ) ШЕЛКОПРЯДЕ В РАЙОНЕ СЕВЕРО-ВОСТОКА КИТАЯ

Чжао Цзянь-мин

(Зоологический институт АН Китая)

В настоящей статье описывается новый вид тахины, серьезно повреждающей дубового шелкопряда в районе Северо-востока Китая. Типы и паратипы хранятся в Зоологическом институте АН Китая.

Crossocosmia (Hertingia) tibialis Chao, sp. n.

Данный новый вид весьма близок к *Cr. schineri* Mesnil, от которого отличается следующими признаками у самок: передне-дорзальные щетинки задних голеней обладают неодинаковой длине и стоят относительно реже друг от друга (рис. 1 Л.); 7-й стернит брюшка языковидный, его задний край дугообразно вытянутый (рис. 2); 3-й тергит постоянно с парой срединных маргинальных щетинок, 5-й тергит с несколькими толстыми дискальными щетинками, стоящими в 2—3 неправильных ряда и занимающими 2/3 задней части тергита. У самцов *Cr. tibialis*, sp. n. имеются следующие признаки, отличающиеся от *Cr. schineri*: как правило, на 3-м тергите брюшка имеется пара срединных маргинальных щетинок; заглазные щетинки довольно крепкие; лобные щетинки спускаются на скулы до уровня укрепления аристы или еще ниже; на 5-м тергите брюшка волоски сравнительно короче, чем у *Cr. schineri* и среди них имеется несколько тонких, но ясно выраженных дискальных

щетинок. Следует отметить, что выше указанные признаки самцов *Cr. tibialis*, sp. n. иногда варьируются у отдельных особей. Кроме того, между *Cr. schineri* и *Cr. tibialis* существует существенное различие по особенностям биологии. Так, *Cr. tibialis* является главным естественным врагом дубового шелкопряда, окраска его созревших яиц серая; а *Cr. schineri* еще не приспособлен к этому хозяину, после заражения личинки первой стадии этой тахины лишь могут жить в очень короткое время в теле дубового шелкопряда, и потом скоро гибнут в нем, окраска его созревших яиц черная.

Длина тела 7–12 мм.

Хозяины: *Antheraea pernyi* Guér., *Malacosoma neustria* L., *Ocneria dispar* L.